

Tebliğler :

NÜKLEÜS OLARAK KULLANILAN BİR EL BALTASI

Dr. MUZAFFER ŞENYÜREK

Dr. ENVER BOSTANCI

Zeuner, 1957 yılında çıkan makalesinde Ürdün'de Wadi Shu'eib'de bulunan ve nükleüs olarak kullanılan bir el baltasını tarif etmiştir.¹ Bu çeşit bir nükleüs 1956 yılında Altınözü'nde birlikte yaptığımız bir araştırma esnasında bulunmuştur. Bu nükleüs bu güne kadar Türkiye'de bulunan ilk nümune olduğundan bunu kısaca tarif etmeyi faydalı bulduk.

Bu nümune 1956 yılında Altınözü kaza merkezinin biraz güneydoğusuna tesadüf eden bir tarla içinde bulunmuştur.² İki yüzü işlenmiş olan bu ince Aşöleen el baltasının uç kısmı daha sonraki bir tarihte kırılmıştır. Bu el baltasının bir yüzünden büyük bir yonga koparılmıştır (levhaya bakınız). Negatif vurma yumrusunun el baltasının dip kısmında bulunması bu yongayı koparan darbenin bu istikametten vurulduğunu ortaya koymaktadır. Koparılmış olan bu yonganın yeri üzerindeki patina aletin ekseri kısımlarında görülen patina'dan farksızdır. Bu da bize bu nümunenin el baltası olarak istimal edildikten çok kısa bir zaman sonra nükleüs olarak kullanıldığını telkin etmektedir.³

Wadi Shu'eib'de bulunmuş olan nükleüs hakkında Zeuner şöyle demektedir: "*This unique specimen, therefore, illustrates how the Levalloisian technique of preparing cores may be based on an Acheulian tradition.*"⁴

¹ Zeuner, F. E. (With the Co-operation of D. Kirkbride and B. C. Park). 1957. *Stone Age Exploration in Jordan, I. Palestine Exploration Quarterly, Jan-June*, s. 23.

² Altınözü'ndeki Paleolitik buluntular için bak: Şenyürek, M. ve Bostancı, E. 1958. *Hatay Vilâyetinin Paleolitik kültürleri. The Palaeolithic Cultures of the Hatay Province*. Belleten, cilt XXII, sayı 86, s. 184-186.

³ Aletin dip kısmında daha sonra koparılmış olmaları muhtemel olan bazı küçük yonga yüzleri de vardır. Bu yonga yerleri üzerindeki patina'nın rengi nümunenin, uç kısmının istisnasıyla, diğer kısımlarında görülen patina'nunkinden farklıdır.

⁴ Zeuner, 1957, s. 23.

Zeuner bu Aşöleen aletin aradan bir zaman geçtikten sonra nükleüs olarak kullanıldığına işaret etmektedir.⁵ Buna karşılık Altınözü'nde bulduğumuz piyes görünüşe göre el baltası olarak kullanıldıktan çok kısa bir zaman sonra ve, muhtemel olarak, yine Aşöleen insanlar tarafından bir nükleüs olarak istimal edilmiştir. Nükleüs olarak kullanılmış olan bir başka *biface*'ın Fransa'da Cagny-la-Garenne'de de bulunduğu bilinmektedir.⁶

⁵ Zeuner, 1957, s. 23.

⁶ Breuil, H. ve Kelley, H. 1956. *Les éclats Acheuléens à plan de frappe à facettes de Cagny-la-Garenne (Somme)*. Bull. de la S. P. F. LIII, sayı 3-4, Res. 5, I.